

OBSAH

OD POČÁTKU DO ROKU 1348

1. Země	19
<i>Jacqueline Beaujeu-Garnier</i>	
Severozápad	19
Armor. Arcoat 20	
Roviny	22
Sever 22 – Pařížská pánev 23 – Země ležící na Loře 25 – Akvitánsko a jeho okrajová území 27	
Staré masivy	28
Vogézy. Francouzské středohoří 29	
Úval východních rovin	31
Mladá pohoří	31
Jura 31 – Alpy 32 – Pyreneje 33 – Středomořské země 34	
2. Prehistorie	36
<i>Denise de Sonnevile-Bordes a Julia Roussot-Larroque</i>	
Nejstarší prehistorické období	36
Doba ledová 36 – Paleolitické osídlení 41 – Nový člověk 43 – Každodenní život 45	
Mladší pravěk	48
Mezolit 48 – Prekeramický neolit? 49 – Rozmach neolitické kultury na území Francie 50 – Každodenní život 51 – Sociální a náboženský život 53 – Chalkolit: sílexové industrie 55 – Starší a střední doba bronzová 58 – Závěr doby bronzové 60	
3. Galie před dobytím Římany	61
<i>René Joffroy</i>	
Starší doba železná	61
Nový kov a nové zbraně. Vozové hroby 62 – Obydlí. Šperky 63 – Italsko-řecké importy 64 – Keramika 65	
Mladší doba železná	65
Nové národy 65 – Galský oděv 67 – Nové materiály. Keramika. Hrobové inventáře vypovídají 68 – Keltské umění 69 – Náboženský svět Galů 70 – Jaká byla hustota obyvatelstva? 72 – Galská válka 75	
4. Galořímané	76
<i>Marcel Le Glay</i>	
Římský mír	77
Pacifikace 77 – Romanizace Galie 78 – Konec odporu proti Římu 82 – Rozmach a vrchol za Antoninů 83	

Životní způsob Galořímanů	84
Velcí venkovští vlastníci a rolníci 84 – Města a městské obyvatelstvo 87 – Galořímský náboženský svět 91	
Potíže a krize	92
Boj o moc 92 – Nájezdy a krize 3. století 93 – Nový vzestup Galie ve 4. století 94 – Křesťanství a kultura 96	
5. Migrace barbarů (4.–5. století)	97
<i>Lucien Musset</i>	
Ohrožená společnost 97 – Nová ideologie 100 – Barbarské nebezpečí 102 – První nájezdy. Rozklad říše 104 – Francký zábor 105 – Germánské pronikání 107 – Vstříc nové civilizaci 108	
6. Doba merovejská (6.–7. století)	112
<i>Pierre Riché</i>	
Galie mezi světem středomořským a světem germánským	112
Prostředky působení merovejské monarchie	116
Králové a jejich okolí 116 – Hrabata a biskupové. Aristokracie 117 – Krize na konci 7. století 118	
Prvky merovejské civilizace	119
Zemědělská krajina 119 – Města a okolí. Těžkosti každodenního života 120 – Hledání ochránců 121 – Síly mnišství 123	
7. Dílo Karlovců (od počátku 8. století do roku 840)	126
<i>Adriaan Verhulst</i>	
První Karlovcí	126
Konec merovejské monarchie 126 – Počátky Karlovců 127 – Vláda Karla Velikého 128	
Karolínské císařství	129
Karel Veliký a základy císařství 129 – Císař Ludvík Pobožný 131	
Politické struktury	132
Nástroje moci 133 – Král 134 – Ústřední orgány moci 135 – Vojsko. Karolínský feudální systém 136	
Hospodářství a zemědělská společnost	137
Velký pozemkový majetek a domény 137 – Dominiální zřízení 138 – Hospodářská úloha velkých domén 139	
Církev za Karlovců	140
Monarchie a reforma francké církve 140 – Kněží a mniši 142	
Karolínská renesance	143
Počátek 143 – Intelektuální a literární obnova 145 – Umělecké hnutí 146	
8. Poslední nájezdy (840–980)	148
<i>Jean Dhondt</i>	
Konec říše	148
Soupeříci bratři 148 – Normané 149 – Boj o moc 151 – Nové dynastie pro stará království 152	
Zrození knížectví	153
Osobitost oblastí 153 – Poslední karlovští králové 156	
Temné doby	158
Obchodní cesty 158 – Církev v rukou laiků 159 – Kulturní úpadek 160	
9. Feudálové (980–1075)	161
<i>Georges Duby</i>	
Konec vpádů. Stále málo obydlená země 161 – Co je to feudální systém? 162	
Postavení francouzského krále	162
První Kapetovci 163 – Královská doména 165	

Princové, kasteláni a rytíři	165
Feudální knížectví 165 – Vůdcové lidu 166 – Rod, vazalství, léno 171–172	
Očistění světa	173
Očekávání konce světa 173 – Reforma řeholního života 174 – Cluny 175 – Směřování ke křížové výpravě. Poutníci 177	
Počátky vzestupu	178
10. Rozkvět 12. století (1075–1180)	181
<i>André Joris</i>	
Vesnice a města	181
Demografický vzrůst 181 – Zvýšená produktivita zemědělství 182 – Směna, oběh a peníze 183 – Dynamický rozvoj měst 185	
Království a knížectví	188
Kapetovská dynastie 189 – Královská doména 190 – Velká léna 191 – „Anjouovské impérium“. Král a císař. Král a papežství 193 – Pozitivní bilance 194	
Víra, vědění a služba boží	194
Předávání znalostí 196 – Navázání na tradici: románské umění 197 – Zrození nového stylu: umění gotické 198	
Rytířské prostředí a profánní kultura	199
Směřování k nové mentalitě 201	
11. Kapetovská syntéza (1180–1270)	202
<i>Jacques Rossiaud</i>	
Sjednocování v hospodářské oblasti	202
Století hospodářské prosperity 202 – Obnovené prostředky 203 – Rozvoj měst ve 13. století 204 – Ekonomika měst a proměna venkovského světa 206 – Osvobození rolníků a přizpůsobování se pozemkové aristokracie 208 – Peníze a moc 210	
Monarchie sjednocuje Francii	211
Nové síly dynastie 211 – Sjednocování teritorií 213 – Královští úředníci 215 – Ludvík Svatý a křesťanská syntéza 216	
Pařížská syntéza	217
Velká dílna Západu 218 – Kultura a myšlení scholastiky 219 – Člověk a stvoření světa. Člověk, Aristoteles a Bůh 220 – Katedrála a harmonie světa 221 – Aristokratická literatura a nová kultura 222	
12. Velké království (1270–1348)	224
<i>Élisabeth Carpentier</i>	
Velké království	224
Směřování k jednotě: královská doména a království 225 – Směřování k absolutismu: královská moc 226 – Směřování k centralizaci: Paříž 228 – Francie v roce 1328: „Soupis farností a krbů“ 230 – Francouzská expanze 232	
Staletá proměna	234
V Evropě 234 – První symptomy krize ve Francii 236 – Sen a realita 239 – Doba Filipa VI. 241	
DYNASTIE A REVOLUCE V LETECH 1348–1852	
13. Doba neštěstí (1348–1440)	247
<i>Noël Coulet</i>	
Epidemie a neštěstí (1348–1360)	247
Černá smrt 247 – Porážka 249 – Politická krize a sociální vření 251 – Francie vydána napospas žoldněřům 253	
Dlouhá přestávka díky obnovenému míru (1360–1400)	254
Francie 60. let 254 – Vyhledky na novou rovnováhu? 256 – Bezprostředně po válce 258	
Velké nesnáze (1401–1440)	261
Zlá léta 261 – Tři Francie 263	

14. Rekonstrukce (1440–1515)	269
<i>Michel Mollat</i>	
Doba obnovy	269
Tři generace podléjící se na obnově 269 – Je třeba vyhnat cizince! Konec stoleté války 270 – Je třeba skoncovat s vnitřními zmatky a nekázní knížat 272 – Obnova řádu ve státě 276 – Kroky k obnovení majetku Francouzů 278 – Jednota národa 280	
Počátky expanze	281
Nová generace. Italské války 281 – Urychlení hospodářského vývoje 285 – Předehra humanismu 289	
15. Renesance a náboženské boje (1515–1589)	291
<i>Jean Delumeau</i>	
Od italských válek k válkám náboženským	291
„Cesty“ do Itálie 292 – Postupné zhoršování vnitřní situace 295 – Třicet šest let zmatků 296	
Stabilita království	298
Chvála Francie 298 – Všudypřítomnost krále a jeho autorita 299 – Neukončené sjednocení království 300	
Hospodářská situace a každodenní život	304
Demografická obnova 305 – Technika obchodu 307 – Oběti konjunktury a ti, kteří na ní vydělali 310	
Kultura a náboženské povědomí	311
Originalita francouzské literatury 314 – Příčiny reformace 315	
16. Barokní Francie (1589–1661)	319
<i>Pierre Deyon</i>	
Jindřich IV. (1589–1610)	319
Pokroky královské moci 322	
Krise královské autority (1610–1624)	325
Richelieuova vláda a válka	327
Síla a problémy francouzské ekonomiky 328 – Boj s Habsburky 329	
Vývoj institucí; opoziční hnutí, revolty a frondy	331
Katolictví silné a bojující	335
Jansenismus 338	
Estetické hnutí. Bohatství barokního umění a klasická mistrovská díla.	341
17. Doba klasická (1661–1715)	347
<i>René Pillorget</i>	
Králova prestiž a vítězství (1661–1684)	347
Monarchický rámec 348 – Zahraniční politika: její cíle a prostředky 349 – Kongres v Nijmegenu 351	
Francie a Ludvík Veliký	354
Monarchie vybudovaná na administrativě 354 – Stát a hospodářský život : colbertismus 356 – Vláda ducha a umění 359 –	
Stát a náboženský život 363	
Král a národ tváří v tvář nepřízni osudu (1685–1715)	363
Protifrancouzská koalice 364 – Válečná ekonomika 367	
Francie, matka umění, zbraní a zákonů	370
18. Osvícenství (1715–1789)	372
<i>André Bourde</i>	
Duch doby 372	
Dilemata starého režimu	373

Rozmanitost hospodářských problémů 373 – Dvojakost společnosti vybudované na „stavech“ 375 – Otázka peněz 378 –
Poslední období absolutismu 381

Vláda idejí 384
Hledání rozumu 384 – Na cestě k osvícenství. Příroda, štěstí, zákony, pokrok 386 – Antifilozofové 388 – „Encyklopedie“ 389 –
Osvícenská obec 390

Problémy státu a vlády 392
1788: hluboká krize režimu 392 – Dědictví zahraniční politiky 393 – Finance a politika 394 – Pokusy o reformy a jejich nezdar 396

Civilizace doby osvícenské 397

19. Revoluce (1789–1799) 402

Michel Vovelle

Revoluce na pochodu 402

Proč revoluce? Krize starého světa 402 – Úspěchy buržoazní revoluce 406 – Lidová revoluce 410 – Návrat k pořádku 414

Revoluční civilizace 417
Pomíjivost 417 – Jisté hodnoty 422 – Pokusy a sliby 428

20. Císařství (1799–1815) 432

Louis Bergeron

Napoleonská Francie: Politický vnějšek a ideologie 432

Úpadek parlamentarismu, vrchol osobní moci 433

Nová francouzská společnost: zlomy a spojitosti 436

Nástup notáblů 438 – Obnova aristokracie 439 – Sociální hodnoty napoleonské Francie 440

Finance a ekonomika země ve válce 441

Hospodářská koncepce Napoleona I. 442 – Iluze evropského trhu 446

Válka 446

Od Slavkova po Tylži 449 – Od velikášství ke kolapsu 452 – Napoleon po Napoleonovi 453

21. Francie romantická a buržoazní (1815–1848) 454

André-Jean Tudesq

Restaurace 454

Zřízení ústavního pořádku 454 – Síly restaurace 456 – Síly pokroku 457 – Po válce 458

Nové cíle 462

Nová generace 462 – Podivná tradice a pád Bourbonů 464 – Revoluční síly a demokratické snahy 466 – Nesnadný mír 469

Protiklady orleanistické Francie 470

Režim notáblů 473 – Guizot a konzervativní systém 475 – Kampaň banketů 477

22. Druhá republika (1848–1852) 478

Maurice Agulhon

Revoluce a smířlivá republika 478

Únor – květen 1848 478 – Konec revolučního období 484

Vytváření a zkušenosti konzervativní republiky 485

Květen 1848 – listopad 1851 485

Konzervativní pořádek proti „dobré“ republice 492

Prosinec 1851 – prosinec 1852 492 – Balance republiky 497

NOVÁ DOBA OD ROKU 1852 DO SOUČASNOSTI

23. Nová dynamická civilizace (1852–1914) 501
Jean Bouvier

 Problematika a koncepce 501
 Průmysl a průmyslová odvětví: industrializace a racionalizace 503

 Demografická odhalení 505

 Průmyslové inovace 510
 Nezastavitelný technický pokrok 511 – Vstup do automobilového věku 513 – Industrializace 515

 Nové vztahy, nový rytmus ekonomických vztahů 521
 Síť železnic a síť bank 521 – Banky a rozvoj 522

 Odmítání průmyslové civilizace 524
 Návrat k půdě a adaptace na průmysl 524 – Investice buržoazní třídy 526 – Výuka a výchova: pro koho a pro co? 528

 Prvky napomáhající průmyslovému rozvoji a prvky, které jej brzdí 531

24. Druhé císařství 534
Jacques Rougerie

 Od jednoho 2. prosince k druhému 535
 Muž prozřetelnosti 535 – Císařství 538

 Doba silného bonapartismu 540
 Blaho lidu... 543 – ... nebo vláda obchodních zájmů? 544

 Doba napoleonských idejí 546
 Rozumná revoluce 549 – Císař dělníků? 552 – Zklamání v zahraniční politice 554 – Vnitřní rozpory 555

 Konec, nebo nový začátek? 557

 Zlom roku 1871 561
 18. březen 563 – Pařížská komuna 564

 Po dvaceti letech císařství 566

25. Třetí republika (1871–1914) 569
Georges Dupeux

 Příchod a nastolení nového režimu 569
 Režim zajišťující pořádek 570 – Republika nabývá rysů parlamentní země 571

 Uspořádání republiky 574
 Laické školství a nová náboženská válka 576 – Koloniální expanze 577

 Republika v nesnázích 578
 Boulangérismus jako politické hnutí 579 – Justiční omyl, Dreyfusovo odsouzení 581

 Republika bloků a radikálů 582
 Odluka církve a státu 583 – Znovuzrození nacionalismu 584 – Závěr 586

26. Rozšíření znalostí a kulturní proměny (1871–1914) 588
Philippe Joutard

 Vládnoucí kultura 588
 Společenská hierarchie a organizace školství 588 – Kultura a rodinné prostředí 591 – Kulturní dominance Paříže 593 – Jednota
 či rozmanitost buržoazní kultury 596

 Dobývání lidových vrstev a oslabení tradiční kultury 597
 „Velká historická osobnost? Základní škola“ 597 – Biograf jako rozptýlení pro lidové vrstvy 603

Prokletí	605
Krise racionalismu 605 – Literární kosmopolitismus a záliba v iracionálnu 606 – Primát malířství ve Francii 608 – Fauvismus.	
Kubistická epopej 610 – Sochařství, dědic revoluce v malířství 611 – Zpoždění architektury. Pozdní hudební revoluce.	
Reprezentativní umění nové společnosti? 612	
27. První světová válka (1914–1918)	615
<i>Jacques Néré</i>	
Vstup do války 615 – Počátek operací 617 – Hledání manévrovacího pole. Zákopová válka 618 – Ofenzivy roku 1915. Rok 1916: rovnováha opotřebování 619 – Zázemí 620 – Nivelle 622 – Pétain a dlouhá válka 623 – Clemenceau a vůle zvítězit 624 – Foch a problémy dělení. Německé krajní úsilí 625 – Plán směřující k vítězství 626	
28. Mezi dvěma válkami (1919–1939)	628
<i>Jean Mettas</i>	
Cena jedné války 628 – Morální zvrát 629	
Iluze prosperity: 20. léta	629
Ekonomika se rychle zotavuje 631 – „Politika prosperity“ 633 – Neúspěchy dělnického hnutí 635 – Nezdár reformistické levice.	
Tradiční pravice a nové pravicové strany 637	
Ustrnutí společnosti	639
Stabilita zemědělské Francie. Situace dělnictva 641 – Politická strnulost 643	
Realita krize: 30. léta	644
Nezdařená revoluce 6. února 646 – „Lidová fronta: nezdařená revoluce“ 647 – Národní krize 649	
29. Francie ve druhé světové válce (1939–1945)	651
<i>Jean-Marie d'Hoop</i>	
Poražená Francie	651
„Podivná válka“ 652 – Příměří 654 – První důsledky 655	
Rozbitá a rozdělená Francie	656
Utrpení Francouzů 657 – Vláda ve Vichy 658 – Odbojáři. „Lidé noci“ 660	
Obnovená a osvobozená Francie	661
Francouzské svobodné ozbrojené síly. Osvobození 663 – Konec války 665	
30. Dějiny francouzské ekonomiky a společnosti v letech 1945–1980	667
<i>Maurice Parodi</i>	
Pozadí francouzské hospodářské expanze	668
Mezinárodní kontext 668 – Národní kontext 670 – Velké strukturální reformy 674 – Růst, fluktuace, inflace, krize 676	
Hlavní sektory národního hospodářství	681
Všeobecný rozvoj francouzského výrobního systému 681 – Zemědělství 683 – Průmyslový sektor 686 – Průmyslová mocnost 691 – Rychlý vývoj terciárního sektoru 696 – Nerovnováhy doprovázející francouzský hospodářský růst 701 –	
Rozvoj mezinárodních hospodářských vztahů Francie 705	
Sociální diferenciacie a rozdělování plodů růstu	707
Struktury francouzské společnosti 707 – Dělbá plodů růstu 724 – Přerозdělování a vývoj nerovností 728 – Otázky 733	
31. Instituce a politický život (1945–1980)	735
<i>Marcel Merle</i>	
Hledání nové vládní formy	735
Prozatímní vláda 735 – Ústavodárné shromáždění. De Gaullova vláda 736 – Systém tří stran 737	

Čtvrtá republika	738
Ústava 738 – Politické síly 739 – Vratkost vlád 741 – Vnější problémy 742	
Pátá republika	743
Gaullistická republika 743 – Potvrzení prezidentské moci 744 – Pompidouovská republika 748 – Giscardistická republika 750	
32. Výraz a šíření kultury (1945–1980)	754
<i>Yves Florenne, Béatrice Didier</i>	
Fantazie u moci	756
Lidové divadlo a avignonská dramaturgie	758
Prostředky masové komunikace: obraz a slovo	763
Televize 763 – Tisk 764 – Film 765	
Literatura	767
Druhá generace 767 – Třetí generace 769 – Nový román a antiromán 771 – Esej, filozofie, kritika 772	
Umění prostoru a času	775
Malířství 775 – Sochařství 776 – Architektura 777 – Hudba 778 – Balet 779	
Věda a technologie	779
Konec historie	781
33. Poslední čtvrtina století od roku 1975 po naše dny	782
<i>Jean-Michel Gaillard</i>	
Hospodářský a sociální život	783
Masová nezaměstnanost 783 – Nová tvář práce 786 – Růst a liberalismus 789 – Fragmentace společnosti a vznik sociálních zlomů 793 – Financování solidarity 796	
Politický život	800
Konec monolitního systému 800 – Od střídání u moci ke kohabitaci 801 – Kohabitace, způsob, jak smířit protiklady 805 – Stálá kohabitace 807 – Demokratická proměna 813 – Nová politická situace 815	
Francie a svět	819
Kontinuita 80. let. Meze velké zahraničněpolitické koncepce mezi Washingtonem a Moskvou 820 – Mezi Severem a Jihem 822 – Rozhodnutí pro Evropu 824 – Imperiální nostalgie 826 – Přízpůsobení v 90. letech. K čemu je velikost? 828 – Evropský závazek 832 – Zapojení Francie do nadnárodních struktur 835	
Hodnoty a kulturní projevy	837
Cesty vedoucí k úspěchu 837 – Mezi univerzalismem a národní identitou 843 – „Já“ a „my“, prvek individuální a prvek kolektivní 850 – Dějiny a paměť 853	
Metamorfózy národního státu	855
DODATKY	
Chronologický přehled	859
Seznam zkratk.	921
Jmenný rejstřík	924
Místopisný rejstřík	942